

Razvoj Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – osvrt na važnost psihologije u nastavnim programima

Marija Lebedina Manzoni

Zdravstveno-učilišni kampus Borongaj, Borongajska cesta 83f, 10000 Zagreb

Sažetak: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu jedino je mjesto visokoškolskog obrazovanja u Hrvatskoj za stručnjake u radu s osobama s poteškoćama u razvoju.

Osnovan kao Visoka defektološka škola 1962., konačni naziv ERF dobiva u travnju 1998. godine.

Izvodí tri sveučilišna studijska programa: logopedije, edukacijske rehabilitacije, socijalne pedagogije te razvija znanstveno-istraživački i visokostručni rad u tim područjima.

Nastavni programi baziraju se na interdisciplinarnosti kroz sadržaje iz medicine, prava, sociologije, pedagogije, psihologije. Unutar pojedinih programa psihološka struka zastupljena je različitim brojem psihologa, od asistenata do redovitih profesora u trajnom zvanju.

Tijekom povijesti Fakulteta na mjestu dekana bili su u više mandata psiholozi: Vojislav Kovačević, Milko Mejovšek, Ljiljana Igrić, Snježana Sekušak Galešev. Samo su dva profesora na Fakultetu dobila titule profesora emeritusa i oba su psiholozi: Milko Mejovšek i Marta Ljubešić.

Svaki nastavni program sadrži velik broj psiholoških kolegija, od općih, koji sadrže generalna znanja i temelj su obrazovanja budućih stručnjaka, do specifičnih, s obzirom na područje u kojem se budući stručnjaci žele obrazovati.

Osim u nastavnoj djelatnosti, psiholozi su zastupljeni u stručnom radu unutar Nastavno-kliničkog centra ERF-a. On obuhvaća dijagnostiku, savjetovanje i tretman, a obavljaju ga, uz ostale, i psiholozi vezano uz završene dodatne edukacije.

Fakultet paralelno razvija i znanstvenu djelatnost. Psiholozi su nositelji kako kreiranja tako i provedbe cjelokupne metodologije i istraživanja.

Trenutačno živimo opterećeni brojnim izazovima u brizi za mentalno zdravlje kako djece i mladih tako i odraslih, a psiholozi će svojim znanjima i razvojem psihološke znanosti i prakse svakako biti trajni izvor spoznaja i činjenica koje će naći svoju primjenu unutar takvih izazova.

ključne riječi: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, studijski programi, psihološka znanost

---

* Priopćenje na 30. godišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa u sklopu obilježavanja 70. godišnjice Hrvatskog psihološkog društva, 8. studenoga 2023.

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (ranije poznat pod imenom Fakultet za defektologiju) jedinstveno je mjesto visokoškolskog obrazovanja u Hrvatskoj koje obrazuje stručnjake za rad s osobama s poteškoćama u razvoju.

Misija Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta je obrazovanje temeljeno na znanstvenim spoznajama edukacijske rehabilitacije, logopedije i socijalne pedagogije s ciljem uključivanja ranjivih/rizičnih skupina u zajednicu, djelujući prema pojedincu i socijalnoj okolini te utjecanje na javne politike i društvenu dobrobit, uz poštovanje načela profesionalne etičnosti i odgovornosti.

Vizija Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta je postati međunarodno prepoznata visokoškolska institucija po izvrsnosti u nastavnom i znanstveno-istraživačkom radu te profesionalnom utjecaju na okruženje u kojem djeluje.

U drugoj polovini 20. stoljeća sve više se isticala potreba da se stručnjaci u području poteškoća u razvoju obrazuju u više disciplina na visokoškolskoj razini, što je rezultiralo odlukom sabora Narodne Republike Hrvatske iz 10. srpnja 1962., kojom je osnovana Visoka defektološka škola sa sjedištem u Zagrebu, koja „obrazuje stručnjake sa spremom višeg i visokog stupnja za rad u nastavnim ustanovama i društvenim službama u kojima se vrši odgoj i obrazovanje, zaštita i rehabilitacija djece, omladine i odraslih sa smetnjama u psihosomatskom razvitku“.

Visoka defektološka škola počinje s radom u listopadu 1962., a 20. lipnja 1973. mijenja naziv u Fakultet za defektologiju da bi konačni naziv Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet bio prihvaćen u travnju 1998. i zadržao se do danas.

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet jedina je visokoškolska institucija u Republici Hrvatskoj koja ustrojava i izvodi tri sveučilišna studijska programa: **logopedije, edukacijske**

rehabilitacije i socijalne pedagogije te razvija znanstveno-istraživački i visokostručni rad u tim područjima.

Osnovna djelatnost Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta je znanstveno-nastavna, znanstveno-istraživačka i stručna, a definirana je kroz obavezu utemeljenja i izvođenja sveučilišnih preddiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih doktorskih i specijalističkih studija, znanstveno-istraživački rad, strukturiranje i izvođenje programa cjeloživotnog obrazovanja, organiziranje i održavanje znanstvenih i stručnih skupova, stručnih savjetovanja, izdavačku djelatnost, izradu elaborata i stručnih programa za pružanje usluga ustanovama i gospodarskim djelatnostima, provođenje programa prevencije, dijagnostike i rehabilitacije ili tretmana osoba s teškoćama u socijalnoj integraciji i jezično-govornoj komunikaciji.

Trenutačno na Fakultetu unutar navedenih studijskih programa djeluje sedam odsjeka:

1. Odsjek za oštećenja vida
2. Odsjek za motorička oštećenja, kronične bolesti i art terapije
3. Odsjek za inkluzivnu edukaciju i rehabilitaciju
4. Odsjek za oštećenja sluha
5. Odsjek za logopediju
6. Odsjek za poremećaje u ponašanju
7. Odsjek za kriminologiju

Kako se nastavni programi po pojedinim studijskim programima baziraju na interdisciplinarnosti, u nastavnim i znanstvenim aktivnostima zastupljena su razna područja: medicina, pravo, sociologija, pedagogija, psihologija. Svaka od navedenih struka daje svoj specifični doprinos s obzirom na potrebe obrazovanja stručnjaka u pojedinom području. Psiholozi su, osim kao utemeljitelji, dugi niz godina izrazito doprinicali temeljnim znanjima iz svog područja ugrađujući ih u bazične kompetencije pojedinih stručnjaka koje ERF obrazuje.

Unutar pojedinih odsjeka psihološka struka zastupljena je s različitim brojem stalno zaposlenih psihologa, u statusu od asistenata do redovitih profesora u trajnom zvanju. Nastavno osoblje fakulteta 30. rujna 2023. čini 77 djelatnika. Kao što je spomenuto, zbog interdiciplinarnosti studija zastupljene su različite struke, a ukupan broj stalno zaposlenih psihologa na Fakultetu u ovom trenutku je 11.

U povijesti Fakulteta, od 1962. godine, na mjestu dekana bili su u više mandata sljedeći psiholozi:

Vojislav Kovačević
Milko Mejovšek
Ljiljana Igrić
Snježana Sekušak Galešev

Važno je istaknuti kako su od osnutka samo dva profesora na Fakultetu dobila titule profesora emeritusa i oba su psiholozi: Milko Mejovšek i Marta Ljubešić.

Svaki nastavni program sadrži velik broj psiholoških kolegija, od onih općih, koji sadrže generalna znanja koja su temelj obrazovanja budućih stručnjaka, do vrlo specifičnih, s obzirom na područje u kojem se budućí stručnjaci želi obrazovati. Aktualni studijski programi sadrže sljedeće psihološke kolegije:

Program studija **Logopedija** obuhvaća sljedeće kolegije čiji su nositelji i izvoditelji psiholozi:

Uvod u psihologiju djetinjstva i adolescencije
Praktikum akademskih vještina
Primjena statističkih metoda u logopediji
Selektivni mutizam
Psiholingvistika
Dvojezičnost / višejezičnost
Neurolingvistika
Primjena statističkih metoda u logopediji
Neverbalna komunikacija
Psihološki aspekti oštećenja sluha
Znanstveno-istraživačke metode u logopediji

Interpersonalna komunikacija
Ontogeneza komunikacije
Potpomognuta komunikacija

Program studija **Socijalna pedagogija** obuhvaća sljedeće kolegije čiji su nositelji i izvoditelji psiholozi:

Statistika
Uvod u psihologiju djetinjstva i adolescencije
Psihološke osnove poremećaja u ponašanju 1
Psihološke osnove poremećaja u ponašanju 2
Teorije prevencije 1
Istraživanja u prevenciji
Preventivne kampanje
Prevencija internaliziranih i eksternaliziranih problema
Etika u preventivskim istraživanjima
Penološka psihologija 1
Penološka psihologija 2
Evaluacija intervencijskih programa
Uvod u znanstveni rad
Kvantitativne metode
Kognitivno-bihevioralni pristup u tretmanu poremećaja u ponašanju
Savjetovanje

Program studija **Edukacijska rehabilitacija** obuhvaća sljedeće kolegije čiji su nositelji i izvoditelji psiholozi:

Rehabilitacija igrom
Razvoj osoba s intelektualnim teškoćama
Edukacijsko-rehabilitacijska procjena I
Edukacijsko-rehabilitacijska procjena II
Joga za djecu s ADHD-om
Razvoj djece s teškoćama učenja
Senzorna integracija
Kognitivne strategije učenja
Uvod u znanstveni rad
Kvantitativne metode
Odabrane teme iz inkluzivne edukacije i rehabilitacije
Mentalno zdravlje osoba s intelektualnim teško-

úama

Evidentno je kako navedeni nastavni programi uz predmete opće psihologije sadrže i niz psiholoških kolegija i tema koji se izvode isključivo na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu.

Osim u nastavnoj djelatnosti, psiholozi su zastupljeni i u stručnom radu unutar Nastavno-kliničkog centra Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Nastavno-klinički centar ERF-a je nastavna i klinička jedinica fakulteta u kojoj stručnjaci s ERF-a pružaju usluge procjene, individualne i grupne podrške te savjetovanja u području edukacijske rehabilitacije, logopedije i socijalne pedagogije.

Klinički rad Centra osigurava provođenje praktičnog dijela nastave svih preddiplomskih i diplomskih programa te poslijediplomskog specijalističkog studija Rana intervencija u edukacijskoj rehabilitaciji, što Centar čini iznimno vrijednim resursom Fakulteta. Centar je i vježbaonica za provođenje vježbi i praktičnoga rada za studente preddiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih studija koji se izvode na Fakultetu.

Stručne aktivnosti koje se provode u Centru primjer su uspješnog međudjelovanja znanosti, prakse i nastave, čime se Centar izdvaja kao mjesto kliničke izvrsnosti za pojedina područja, jedinstveno u Republici Hrvatskoj.

Osim navedenog, nastavnici ERF-a i stručni suradnici osiguravaju kroz rad u NKC-u stručnu potporu za korisnike širokog dobnog raspona koji imaju različite razvojne teškoće ili poremećaje – od novorođenčadi s čimbenicima neurorizika do osoba treće životne dobi koje su pretrpjele moždani udar.

Gotovo svi zaposlenici fakulteta u znanstveno-nastavnim zvanjima sudjeluju u radu

Centra, što znači i svi psiholozi zaposleni na fakultetu. Rad obuhvaća dijagnostiku, savjetovanje i tretman, a obavljaju ga psiholozi vezano uz svoju dodatnu izobrazbu iz pojedinih psiholoških tema i psihoterapijskih pravaca.

Fakultet gotovo od svojih početaka paralelno razvija nastavnu i znanstvenu djelatnost. Znanstvena djelatnost razvijala se kroz velike projekte koji su uključivali velik broj znanstvenika različitih stručnih profila, do trenutno više prisutnih individualnih istraživanja vrlo specifičnih tema. Usporedno s tim razvijala se i metodologija istraživanja koja je u početku imala skromne dosege prikupljanja podataka i njihove jednostavne obrade do najsuvremenijih multivarijantnih metoda obrade podataka, kreiranja instrumentarija za potrebe određenog istraživanja, od isključivo kvantitativnih istraživanja do kvalitativnih. S obzirom na to da, možda neskromno, možemo konstatirati kako su psiholozi u svojim temeljnim studijima psihologije vrlo rigorozno i kvalitetno educirani za znanstveno-istraživački rad, treba naglasiti kako su upravo psiholozi od prvih dana i samih začetaka znanstvene djelatnosti fakulteta bili nositelji kreiranja i provedbe cjelokupne metodologije u različitim projektima. Suradnici i kolege različitih struka procjenjuju ih kompetentnima i, usudila bih se reći, ekspertima u tom dijelu rada.

Trenutačno živimo opterećeni brojnim izazovima u brizi za mentalno zdravlje kako djece i mladih tako i odraslih, a psiholozi će svojim znanjima i razvojem psihološke znanosti i prakse svakako biti trajni izvor spoznaja i činjenica koje će naći svoju primjenu unutar takvih izazova.

Nadam se da ćemo svi zajedno doprinijeti boljoj kvaliteti života onih kojima te spoznaje mogu biti od koristi.

The Importance of Psychology in the Curriculums of the Educational Rehabilitation Faculty of the University of Zagreb

Abstract: The Psychology study program at Croatian Studies, today's Faculty of Croatian Studies of the University of Zagreb, enrolled its first generation of students in the academic year 1998/1999. In the new independent state, faced with post-war difficulties in the adaptation of individuals and social groups, but also with development opportunities, there was a need, among other experts, for contemporary educated psychologists. The program was based on an analysis of similar programs available at the most famous world and European psychology studies. It was reformed in 2005, achieving even greater harmonization with the European educational framework, the so-called Bologna model of studies. Despite lengthy debates on the need for two schools of psychology at the University of Zagreb, the external reaccreditation process of higher education study programs in 2013/2014 attested Croatian Studies as the best rated social and humanities higher education institution. This also confirmed the quality of the psychology study program, which was issued a permanent license to carry out undergraduate and graduate studies in 2014. The specificity of the Croatian Studies psychology program in comparison to other psychology studies in the Republic of Croatia was in its practical focus on interdisciplinarity, especially in undergraduate studies, when students were required to enrol in elective courses from other study programs at the institution; psychological practice in graduate studies, when students enrolled in a large number of elective courses on specific and professional skills, which prepared them for the transition to the world of work.

Key words: Faculty of Educational Rehabilitation, study programs, psychological science

Korespondencija: Marija Lebedina Manzoni
marija.lebedina.manzoni@erfunizg.hr

Primljeno: 06.09.2023.
Prihvaćeno: 29.06.2024.
Online: 20.12.2024.